

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 7 กล่าวว่า ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยา เพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอด และพัฒนาเทคโนโลยี ทำนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู ดังนั้น มหาวิทยาลัยจะต้องดำเนินการกิจอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อย่างไรก็ตามการที่สถาบันอุดมศึกษาจะดำเนินการกิจให้บรรลุ เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งสำหรับการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษา คือ สัดส่วนของนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่ออาจารย์ประจำ ที่จะต้องสอดคล้องกับศาสตร์ในแต่ละสาขาวิชา และลักษณะการเรียนการสอน รวมทั้งมีความเชื่อมโยงไปสู่การวางแผนต่างๆ เช่น การวางแผน อัตราค่าจ้าง ภาระงานอาจารย์ เป้าหมายการผลิตบัณฑิต ประกอบกับในปัจจุบันจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่ถูกใช้เป็นตัวเปรียบเทียบในการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยใช้เป็นเกณฑ์ประกอบการประเมินหลายตัวบ่งชี้หรือดัชนี ไม่ว่าจะเป็นการประเมินคุณภาพ การศึกษาสถาบันอุดมศึกษาภายนอกของสำนักงานมาตรฐานการศึกษา(สมศ.) หรือการประเมินคุณภาพการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาภายในของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องจะได้ทราบความหมายที่แท้จริงของนักศึกษาเต็มเวลา หรือ (Full Time Equivalent Student : FTES) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญและเลือกดำเนินการ วิจัยเกี่ยวกับจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า (FTES : Full Time Equivalent Student) เพื่อนำ ข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์หาจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่อจำนวนอาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานจริง ในสัดส่วนที่เหมาะสมกับสาขาวิชา ซึ่งสอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับคณะ องค์กรประกอบที่ 1 การผลิตบัณฑิต ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่อจำนวนอาจารย์ ประจำ นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลในการจัดทำต้นทุนต่อหน่วย (Unit Cost) และอื่นๆ และผู้วิจัยเลือก ศึกษาวิเคราะห์ค่าความแตกต่างระหว่างจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาต่ออาจารย์ประจำตามเกณฑ์ จัดทำ ขึ้นเพื่อวิเคราะห์สัดส่วนนักศึกษาต่ออาจารย์ประจำในปัจจุบันและเป็นแนวทางในการเทียบเคียงการ ประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา ที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือ สกอ. ได้ กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ แต่ละคณะ / หน่วยงานได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับสัดส่วนนักศึกษาเต็มเวลาต่ออาจารย์ประจำให้ ใกล้เคียงกับเกณฑ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งสัดส่วนของนักศึกษาต่ออาจารย์เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งสำหรับ

การจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้สัดส่วนของนักศึกษาต่ออาจารย์ จะต้องมีความสอดคล้องกับศาสตร์ในแต่ละสาขาวิชาและลักษณะการเรียนการสอน รวมทั้งมีความเชื่อมโยงไปสู่การวางแผนต่างๆ เช่น แผนอัตรากำลัง ภาระงานอาจารย์ เป้าหมายการผลิตบัณฑิต ดังนั้น แต่ละคณะ/หน่วยงาน จึงควรมีจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่อจำนวนอาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานจริงในสัดส่วนที่เหมาะสมกับสาขาวิชา

อนึ่งผู้วิจัยมีโอกาสดำเนินการวิจัยในส่วนข้อมูลพื้นฐานจำนวนนักศึกษาเต็มเวลา (FTES) ซึ่งเป็น Common Data Set ของมหาวิทยาลัยฯ จึงได้สังเกตเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับคณะ องค์กรประกอบที่ 1 การผลิตบัณฑิต ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่อจำนวนอาจารย์ประจำในปีที่ผ่านมา พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินในตัวบ่งชี้ดังกล่าว จึงได้เกิดแนวคิดในการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำข้อมูลสนับสนุนการดำเนินงานในปีถัดไป พร้อมทั้งค้นหาปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในปีที่ผ่านมาควบคู่กันไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์สัดส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาต่ออาจารย์ประจำในปัจจุบันกับเกณฑ์มาตรฐานที่ สกอ. กำหนด

1.2.2 เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินตัวบ่งชี้ที่ 1.4 ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบ Common Data Set ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น และปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการคำนวณจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาต่ออาจารย์ประจำของหน่วยงานระดับคณะ

1.2.3 เพื่อนำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับคณะ องค์กรประกอบที่ 1 การผลิตบัณฑิต ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 ประจำปี 2560

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นวิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน หมายถึง การใช้เทคนิควิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative and qualitative method as technique) (รัตนะ บัวสนธ์. 2554 : วิธีการวิจัยเชิงผสมผสานทางการศึกษา) มาร่วมกันศึกษาหาคำตอบในเรื่องเดียวกัน แต่ดำเนินการวิจัยต่อเนื่องแยกจากกัน แล้วนำผลการวิจัยมาสรุปร่วมกัน โดยขอบเขตการวิจัยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่

(1) ขอบเขตการวิจัยด้านการวิเคราะห์ค่าความแตกต่างระหว่างจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาต่ออาจารย์ประจำตามเกณฑ์มาตรฐานที่ สกอ.กำหนด ของหน่วยงานในระดับคณะ และวิทยาลัยทั้งหมดที่รับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับคณะ องค์กรประกอบที่ 1 การผลิตบัณฑิต ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่อจำนวนอาจารย์ประจำ ประจำปีการศึกษา 2560 ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

(2) ขอบเขตการวิจัยด้านการศึกษาศึกษาความรู้ ความเข้าใจ ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบ Common Data Set ที่พัฒนาให้หน่วยงานที่รับการประเมินคุณภาพภายในระดับคณะ ได้ใช้งานในรอบปีการศึกษา 2560 และปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการคำนวณ

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. ประชากรเชิงปริมาณ คือ ผลการวิเคราะห์ค่าความแตกต่างระหว่างจำนวนนักศึกษาเต็มเวลา (FTES) ต่ออาจารย์ประจำตามเกณฑ์มาตรฐานที่ สกอ.กำหนด ของหน่วยงานในระดับคณะ และวิทยาลัยทั้งหมดที่รับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับคณะ องค์กรประกอบที่ 1 การผลิตบัณฑิต ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่อจำนวนอาจารย์ประจำประจำปีการศึกษา 2560 ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

2. ประชากรที่เป็นบุคลากรผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับคณะ องค์กรประกอบที่ 1 ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าต่อจำนวนอาจารย์ประจำทั้งหมด และหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินงานจำนวน 12 หน่วยงาน

1.3.3 ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2560 ถึง 30 กันยายน พ.ศ.2561

1.3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ภาคการศึกษา หมายถึง ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาที่ต่อเนื่องติดต่อกัน 1 ช่วงเวลา โดยปกติใน 1 รอบปีการศึกษาจะมีภาคการศึกษาปกติ 2 ภาคการศึกษาๆ ละ ประมาณ 15 สัปดาห์ ทั้งนี้ในบางหลักสูตรหรือบางสาขาวิชาอาจจัดให้มีการศึกษาภาคฤดูร้อนในช่วงสิ้นสุดภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา แต่ในการวิเคราะห์ข้อมูลนี้จะไม่นำข้อมูลที่เกิดขึ้นในช่วงภาคการศึกษาฤดูร้อนมาใช้

ปีการศึกษา หมายถึง ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษารอบ 1 รอบปี โดยปกติการจัดหลักสูตร 1 ปีการศึกษาจะมี 2 ภาคการศึกษา ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลนี้จะไม่นับรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นในภาคการศึกษาฤดูร้อน

นักศึกษาเต็มเวลา (Full - time Equivalent Student : FTES) หมายถึง นักศึกษาที่มีสถานภาพเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัย และได้มีการลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษานั้นตามเกณฑ์จำนวนหน่วยกิตมาตรฐานของการลงทะเบียน คำนวณจากผลรวมของผลคูณระหว่างจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนกับจำนวนหน่วยกิตแต่ละรายวิชาที่เปิดสอนทุกรายวิชาตลอดปีการศึกษา รวบรวม

หลังจากนักศึกษาลงทะเบียนแล้วเสร็จ (หมดกำหนดเวลาการเพิ่ม-ถอน) ของแต่ละภาคการศึกษา
หารด้วยจำนวนหน่วยกิตต่อปีการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการลงทะเบียนในระดับปริญญาชั้น ๆ

- ระดับปริญญาตรี กำหนดหน่วยกิตที่ลงทะเบียนเรียน โดยเฉลี่ยภาคการศึกษาละ 18 หน่วย
กิตหรือเฉลี่ยปีละการศึกษาละ 36 หน่วยกิต
- ระดับบัณฑิตศึกษาทั้งโครงการปกติและโครงการภาคพิเศษ กำหนดหน่วยกิตที่ลงทะเบียน
เรียน โดยเฉลี่ยภาคการศึกษาละ 12 หน่วยกิตหรือเฉลี่ยปีการศึกษาละ 24 หน่วยกิต

อาจารย์ประจำ

หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และ
ศาสตราจารย์ ในสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรนั้น ที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามพันธกิจของการ
อุดมศึกษาและปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องแนวทางการบริหารเกณฑ์
มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558)

สำหรับอาจารย์ที่สถาบันจ้างเข้ามาเป็นอาจารย์ประจำด้วยเงินรายได้หน่วยงานจะต้องมี
สัญญาจ้างที่มีการระบุระยะเวลาการจ้างอย่างชัดเจนและไม่น้อยกว่า 9 เดือน ในสัญญาจ้างจะต้อง
ระบุหน้าที่ภาระงานให้ชัดเจน ไม่น้อยกว่าหน้าที่ของอาจารย์ประจำตามที่กำหนดตามประกาศ
กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558
การนับจำนวนอาจารย์ประจำและนักวิจัย ให้ับระยะเวลาการทำงานสำหรับอาจารย์ที่บรรจุใหม่ในปี
ที่ประเมิน ดังนี้

9 – 12 เดือน	คิดเป็น 1 คน
6 เดือนขึ้นไปแต่ไม่ถึง 9 เดือน	คิดเป็น 0.5 คน
น้อยกว่า 6 เดือน	ไม่สามารถนำมานับได้

(คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557)

กลุ่มสาขาวิชา (ISCED) หมายถึง การจัดกลุ่มสาขาตามมาตรฐานของ International
standard Classification of Education ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ใช้ในการจัดกลุ่ม
สาขาวิชาในการกำหนดชื่อปริญญาของสถาบันอุดมศึกษาตามระบบสากล
แบ่งกลุ่มสาขาวิชาออกมาเป็น 10 กลุ่มสาขา ดังรายละเอียดดังนี้

กลุ่มสาขาที่ 1 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์
ทันตแพทยศาสตร์ เทคนิคการแพทย์ เกษศาสตร์ สหเวชศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์
วิทยาศาสตร์การกีฬา พลศึกษาและสุขศึกษา

กลุ่มสาขาที่ 2 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและชีวภาพ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์
ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยีและสารสนเทศ

กลุ่มสาขาที่ 3 กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์

กลุ่มสาขาที่ 4 กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์

กลุ่มสาขาที่ 5 กลุ่มสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ อุตสาหกรรมเกษตร
วนศาสตร์ เทคโนโลยีการเกษตร

กลุ่มสาขาที่ 6 กลุ่มสาขาวิชาบริหาร พาณิชย์ศาสตร์ การบัญชี การจัดการ การท่องเที่ยว
และเศรษฐศาสตร์

กลุ่มสาขาที่ 7 กลุ่มสาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

กลุ่มสาขาที่ 8 กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรม วิจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ ได้แก่ คณะศิลปกรรม
ศาสตร์ วิจิตรศิลป์ มณฑลศิลป์ จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์

กลุ่มสาขาที่ 9 กลุ่มสาขาวิชามนุษย์และสังคมศาสตร์ เช่น คณะนิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์
อักษรศาสตร์ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ สังคมวิทยา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์
 เป็นต้น

กลุ่มสาขาที่ 10 กลุ่มสาขาวิชาสหวิทยาการ

10.1 สาขาที่มีหลักสูตรแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary)

10.2 สาขาวิชาอื่น ๆ นอกเหนือจาก 9 กลุ่มสาขาวิชา ข้างต้น

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ประโยชน์ด้านความรู้

เป็นข้อมูลพื้นฐานอ้างอิงในการพิจารณาสำหรับประกอบการตัดสินใจในการวางแผน
ด้านอัตรากำลัง งบประมาณ และต้นทุนผลผลิตของมหาวิทยาลัยฯ

1.5.2 ประโยชน์ด้านการพัฒนา

เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยในการวางแผนพัฒนามหาวิทยาลัยในด้าน
ต่าง ๆ

1.5.3 ประโยชน์ด้านผลผลิต

(1) เป็นข้อมูลเบื้องต้น สำหรับใช้ประกอบการวิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ เช่น การ
วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อหัว ต้นทุนผลผลิต การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการใช้อาคารสถานที่ที่ใช้ในการ
เรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณ และการวิเคราะห์ภาระงานสอนของอาจารย์
 เป็นต้น

(2) เป็นข้อมูลสำหรับคณะ/วิทยาลัยใช้ในการประกันคุณภาพภายในระดับคณะ
องค์ประกอบที่ 1 ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 ประจำปีการศึกษา 2560 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่